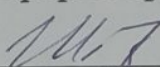

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
“УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА”**

Факультет суспільних і прикладних наук
Кафедра психології та суспільствознавчих дисциплін
імені академіка о. Івана Луцького

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО

«30» 08 2024 р.

КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність:	053 Психологія
Освітньо-професійна (освітньо-наукова програма)	«Психологія»
Освітній рівень:	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	Обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

Івано-Франківськ

2024

РОЗРОБНИК:

к. психол. н., доцент каф. психології та
суспільствознавчих дисциплін
ім.о. Івана Луцького

Валентина Хабайлюк

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри психології та
суспільствознавчих дисциплін
ім.о. Івана Луцького,
протокол № 1 від 30.08.2024
зав.каф.

Наталія ГУМЕНЮК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП

Наталія ГУМЕНЮК

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № _____ від _____ 2024 р.

e-mail	valentyna.khabailiuk@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кафедра ПСД ім.о. Івана Луцького
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/my/courses.ph р

ВСТУП

Анотація до дисципліни Курс «Кризова психологія» інтегрує сучасні уявлення про поняття та феноменологію критичних станів, екстремальних та травмуючих подій, кризових періодів в житті людини, оволодіння формами та методами психологічної допомоги і підтримки особистості в кризовому стані.

Мета курсу полягає у формуванні системних теоретичних знань про структуру кризових ситуацій, про психологічні механізми, що забезпечують поведінку суб'єкта в звичайному та складному життєвому просторі; ознайомлення з технологіями діяльності у нестандартних ситуаціях; засвоєння здобувачами методів кризової психології й застосування відповідних профілактичних заходів.

Завдання курсу:

1. Вивчення основних методологічних та теоретичних засад, методів дослідження психологічних явищ, які властиві та характеризують людину в кризових ситуаціях;
2. Формування уявлень про особливості типологій екстремальних і критичних ситуацій;
3. Формування вміння розрізняти суб'єктивні та об'єктивні фактори небезпеки;
4. Засвоєння принципів надання першої психологічної допомоги людям, постраждалим від складних кризових ситуацій
5. Оволодіння засобами самодопомоги та самопідтримки, профілактики емоційного вигорання.
6. Формування умінь і навичок самостійної побудови програми психологічної допомоги та супроводу особистості в кризових і посткризових ситуаціях і

Компетентності та результати навчання, який набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмових результатів навчання вказано відповідно до ОПП «Психологія» (2024/2025))

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.	ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.	ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога
ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.	ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначити зміст запиту до супервізії.
ЗК9. Здатність працювати в команді.	
СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема в контексті організації заходів реального втручання).	
СК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).	
СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно по запиту.	
СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	2	
Семестр	3	
Кількість кредитів ECTS	6	
Аудиторні навчальні заняття	Денна форма	Заочна форма
	Лекції 28 год. Семінарські 56 год.	6 год. 12 год.
Самостійна робота	96 год.	162 год.
Форма підсумкового контролю	Екзамен (комп'ютерне тестування)	Екзамен (комп'ютерне тестування)

Структурно логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
	Кризова психологія

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Приципи та основні поняття кризової психології (2 год)

- 1.1. Предмет і завдання кризової психології
- 1.2. Базові категорії кризової психології
- 1.3. Принципи кризової психології.

Тема 2. Особливості переживання кризових ситуацій (2 год)

- 2.1. Індивідуальні відмінності переживання кризи
- 2.2. Типи ставлення до кризової ситуації
- 2.3. Симптоми кризового стану. Адаптивні можливості особистості

Тема 3. Стратегії подолання кризи (2 год)

- 3.1. Життєва ситуація та складна життєва ситуація
- 3.2. Типи реакцій на кризову ситуацію
- 3.3. Психологічне подолання. Індивідуальне опанування

Тема 4. Конфлікти в житті людини (2 год)

- 4.1. Психологічні особливості конфліктів
- 4.2. Внутрішній конфлікт
- 4.3. Міжособистісні конфлікти

Тема 5. Нормативні життєві кризи (2 год)

- 5.1. Вікові кризи дітей
- 5.2. Вікові кризи дорослої людини
- 5.3. Професійні кризи

Тема 6. Травма як причина життєвої кризи (2 год)

- 6.1. Стрес і психологічна травма
- 6.2. Типи травмуючих ситуацій
- 6.3. Стадії стресу

Тема 7. Втрата як причина життєвої кризи (2 год)

- 7.1. Психологія втрати і горя
- 7.2. Етапи переживання горя
- 7.3. Допомога людині, яка переживає горе

Тема 8. Психологічна допомога дітям з травматичним досвідом (2 год)

- 8.1. Особливості дитячого горювання
- 8.2. Ознаки стресу і порушення адаптації у дітей
- 8.3. Методи психологічної реабілітації дітей із складним життєвим досвідом

Тема 9. Військова психологія (2 год)

- 9.1. Психологія особистості військовослужбовця
- 9.2. Бойовий стрес
- 9.3. Психологічна підготовка військових

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

КРИЗОВЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ КРИЗОВОГО ВТРУЧАННЯ

Тема 10. Перша психологічна допомога (2 год)

- 10.1. Структура надання ППД
- 10.2. Принципи та етичні правила надання ППД
- 10.3. Розлади психічних процесів та завдання ППД

Тема 11. Протоколи надання першої психологічної допомоги (2 год)

- 11.1. Модель індивідуального кризового втручання
- 11.2. Протокол надання ППД в гострих стресових ситуаціях
- 11.3. Особливості надання ППД особам з різними поведінковими реакціями

Тема 12. Психологічна допомога при кризових станах особистості (2 год)

- 12.1. Специфіка кризового консультування
- 12.2. Принципи і завдання кризового консультування
- 12.3. Стратегії кризового консультування

Тема 13. Психологічна стійкість та посттравматичне зростання особистості (2 год)

- 13.1. Психологічна стійкість та резильєнтність особистості
- 13.2. Ознаки посттравматичного зростання
- 13.3. Принципи фасилітації посттравматичного зростання

Тема 14. Емоційне та професійне вигорання кризового психолога (2 год)

- 14.1. Симптоми емоційного і професійного вигорання
- 14.2. Професійна деформація
- 14.3. Надання підтримки кризовим психологам

Зміст практичних занять

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Принципи та основні поняття кризової психології (2 год)

- 1.1. Предмет і завдання кризової психології
- 1.2. Базові категорії кризової психології
- 1.3. Принципи кризової психології.

Завдання для самостійної роботи: Аналіз понять "криза", "екстремальна ситуація", "подія", "кризова подія".

Тема 2. Особливості переживання кризових ситуацій (2 год)

- 2.1. Індивідуальні відмінності переживання кризи
- 2.2. Типи ставлення до кризової ситуації
- 2.3. Симптоми кризового стану. Адаптивні можливості особистості

Завдання для самостійної роботи: Суб'єктивні та об'єктивні характеристики кризових станів

Тема 3. Стратегії подолання кризи (2 год)

- 3.1. Життєва ситуація та складна життєва ситуація
- 3.2. Типи реакцій на кризову ситуацію
- 3.3. Психологічне подолання. Індивідуальне опанування

Завдання для самостійної роботи: Техніки життя в складних умовах

Тема 4. Конфлікти в житті людини (4 год)

- 4.1. Психологічні особливості конфліктів
- 4.2. Внутрішній конфлікт

4.3. Міжособистісні конфлікти

Завдання для самостійної роботи: Способи розв'язання конфліктів

Тема 5. Нормативні життєві кризи (4 год)

5.1. Вікові кризи дітей

5.2. Вікові кризи дорослої людини

5.3. Життєва криза і психосоматичні захворювання

Завдання для самостійної роботи: Професійні кризи

Тема 6. Травма як причина життєвої кризи (4 год)

6.1. Стрес і психологічна травма

6.2. Типи травмуючих ситуацій

6.3. Стадії стресу

Завдання для самостійної роботи: Психотравматологічні методи і техніки

Тема 7. Втрата як причина життєвої кризи (4 год)

7.1. Психологія втрати і горя

7.2. Етапи переживання горя

7.3. Ускладнена реакція втрати

Завдання для самостійної роботи: Допомога людині, яка переживає горе

Тема 8. Психологічна допомога дітям з травматичним досвідом (4 год)

8.1. Особливості дитячого горювання

8.2. Ознаки стресу і порушення адаптації у дітей

8.3. Методи психологічної реабілітації дітей із складним життєвим досвідом

Завдання для самостійної роботи: Дитяче самогубство

Тема 9. Військова психологія (4 год)

9.1. Психологія особистості військовослужбовця

9.2. Бойовий стрес

9.3. Психологічна підготовка військових

Завдання для самостійної роботи: Психологічна допомога військовим та їх сім'ям

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

КРИЗОВЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ КРИЗОВОГО ВТРУЧАННЯ

Тема 10. Перша психологічна допомога(2 год)

10.1. Структура надання ППД

10.2. Принципи та етичні правила надання ППД

10.3. Розлади психічних процесів та завдання ППД

Завдання для самостійної роботи: Поняття екстремальної ситуації

Тема 11. Протоколи надання першої психологічної допомоги (4 год)

11.1. Модель індивідуального кризового втручання

11.2. Протокол надання ППД в гострих стресових ситуаціях

11.3. Особливості надання ППД особам з різними поведінковими реакціями

Завдання для самостійної роботи: Настанова з міжвідомчого перенаправлення

Тема 12. Психологічна допомога при кризових станах особистості (4 год)

12.1. Специфіка кризового консультування

12.2. Принципи і завдання кризового консультування

12.3. Стратегії кризового консультування

Завдання для самостійної роботи. Психологічний дебрифінг як форма кризового втручання

Тема 13. Психологічна стійкість та посттравматичне зростання особистості (4 год)

13.1. Психологічна стійкість та резильєнтність особистості

13.2. Ознаки посттравматичного зростання

13.3. Принципи фасилітації посттравматичного зростання

Завдання для самостійної роботи: THRIVE-модель сприяння зростанню

Тема 14. Емоційне та професійне вигорання кризового психолога (4 год)

14.1. Симптоми емоційного і професійного вигорання

14.2. Професійна деформація

14.3. Надання підтримки кризовим психологам

Завдання для самостійної роботи: Основні труднощі в роботі кризових психологів.

Ресурси особистості. Техніки відновлення для спеціалістів допомагаючих професій

Тема 15. Психодіагностика особистості в кризових ситуаціях (4 год)

Завдання для самостійної роботи:

Тест на емоційний інтелект (Н. Голл)

Питальник «Індекс життєвого стилю» (LifeStyleIndex, LSI) Опитувальник

«Копінг-стратегії» Р. Лазаруса

Перелік життєвих подій Life Events Checklist for DSM-5 (LEC-5) Опитувальник
посттравматичних когніцій. (Posttraumatic Cognitions Inventory, PCTI)

Проективна малюнкова методика «Людина під дощем»

Зміст самостійної роботи здобувачів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	96	162
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	28	26
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	56	60
Підготовка звітів з практичних робіт	-	-
Підготовка до поточного контролю	6	38
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	6	38

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно «Положення про організацію освітнього процесу» здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

«Положення про академічну доброчесність» закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

«Положення про академічну доброчесність» визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).¹ «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів» містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його

¹ визначається політика використання ШІ в навчальній дисципліні - дозволене/заборонене, правила використання

проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання.

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).²

Під час вивчення навчальної дисципліни “Основи психології” студентам надається можливість перезарахування неформальної освіти. До прикладу, із запропонованого переліку можна пройти сертифіковані (безкоштовні) курси на освітніх платформах, відтак сертифікат, який отримали під час навчання, – є підтвердженням засвоєння студентом окремих тем, що включені у зміст дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

² визначається перелік електронних та інших ресурсів та умови перезарахування

Програмний результат навчання³	<u>Метод навчання</u>	<u>Метод оцінювання</u>
ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань	бесіда бесіда-діалог аналітичний	усний контроль письмовий контроль
ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	бесіда-діалог; аналітичний; мультимедійні методи індуктивний	поточний контроль самооцінювання
ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога	мультимедійні методи аналітичний; дослідницький	письмовий контроль усний контроль
ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначити зміст запиту до супервізії.	мультимедійні методи аналітичний проблемно-пошуковий	Самооцінювання поточний контроль усний контроль

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

³ для вибірових навчальних дисциплін вказується результат навчання

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали – “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання:

<p>«незадовільно»</p>	<p>володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями; володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні; володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять не значну частину навчального матеріалу;</p>
<p>«задовільно»</p>	<p>володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки;</p>
<p>«добре»</p>	<p>здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень: вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, та вміє застосовувати його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;</p>
<p>«відмінно»</p>	<p>виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.</p>

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані

відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї

норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».⁴ До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

⁴ можна вказати теми чи завдання, які є обов'язковими до виконання, а також особисті підходи до оцінювання рівня знань здобувачів під час аудиторної роботи

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на екзамені без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ⁵

Література

1. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації : монографія /Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018. – 160 с.
2. Титаренко Т. М. Ландшафти особистісних трансформацій унаслідок травматичного воєнного досвіду. Український психологічний журнал. 2020. №1. (13). С. 209-222.
3. Міхеєва Л. В. Психічне здоров'я дітей в умовах війни / Л. В. Міхеєва // Особистість та суспільство в цифрову еру: психологічний вимір (до 25-річчя Національного університету "Одеська юридична академія" та 175-річчя Одеської школи права) : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 24 черв. 2022 р.)
4. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях / В.Л.Зливков, С.О.Лукомська, О.В.Федан. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 219 с.
5. Кулешова О. В. Результати дослідження індивідуально-психологічних особливостей особистості прояву стресостійкості: гендерний аспект \ О. В. Кулешова, Л. В. Міхеєва // Наук. журн. «Психологічні тревелогі». – Вип. №2. – Хмельницький. – 2023. – С. 73-80.

⁵ обов'язково: враховувати вимоги [ДСТУ 8302:2015](#) (відповідно до [Наказу № 65, від 4.03. 2016](#)), [рекомендації](#) Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти, використовувати літературу за останні 5-7 років, наводити власні публікації за змістом навчальної дисципліни.

6. Кокун О. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Олійник В. О., Хоружий С. М., Ларіонов С. О., Сириця М. В. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами: метод. посіб. Київ, 2023. 175 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734391/1/.pdf>.
7. Кризова психологія: конспект лекцій для студентів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти, спец. 053 «Психологія» /уклад. Є.Л. Базики; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Ф-т психології та соціальної роботи. Одеса : ОНУ, 2024 - 65 с.
8. Карамушка Л. М. Вплив копінг-стратегій на структурні компоненти психічного здоров'я. Актуальні проблеми психології. 2021. Т.1. Вип. 57. С.12-21.
9. Стандарти та вимоги НАТО до професійної підготовки військовослужбовців. *Ukraine to NATO*. URL: <https://ukrainetonato.com.ua/osvita-ta-boyova-pidhotovka-za-standartamy-nato/standarty-ta-vymohy-nato-do-profesiynoi-pidhotovky-viyskovosluzhbovtsiv/>
10. Хабайлюк Валентина Роль захисних механізмів психіки в адаптації до надзвичайних ситуацій // Проблеми психології діяльності в особливих умовах: Матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Черкаси, 23 квітня 2024 р. – К. : 7БЦ, 2024. – 350 с. – с.323-324.